

raig de sol

sarsuela en tres ~~actes~~ quadros

original de
Carles Salvador

1925

Raig d e 501

Sarsuela
en tres actes
original

de
Carles Salvador

Personatges

Maria..
August Soldevila.
Victor Soldevila.
Senyor Manuel.
Carmeta.
Don Angel.
Zagal.
Pastor.
Serventa.
Alcalde.
Rector.
Secretari.
Doctor.
Mestre.
Artista.
Dansaire.
Cor d'artistes. Dansants. Cor i gent del poble. Cobla.
Epoca actual en terres catalanes.
Dreta i esquerra de l'actor.

Acte I

Estudi dels germans Soldevila. Dues taules d' escriure i un piano. Retrats a l'oli i fotografies d'artistes catalans contemporanis dedicats al teatre: escriptors, músics, actors, escenògrafs. Luxe. Moblatge, cortines, catifes, aparells elèctrics, tot d'estil.

Portes a dreta i a esquerra. Al fons hi ha un encristallat per on es veu un jardí no gaire gran, amb arbres corpulents. Al centre de les vidreres porta practicable.

Escena I

Al jardí hi ha una ximbradissa d'ocells. La penombra de l'estancia ~~avança~~ ^{avança} lentament per el dia que mor. Victor segut davant del piano assaja una cançó que ell ha compost. Encara que representa una cequera absoluta es comporta com a bon conixerellor de la casa. A poc, Maria per l'esquerra.

no apaga.

Fontana!

que és el teu raig, de l'amor
la flama!

Maria: - (Abançant.) Victor!

Victor: - (Sorprès i aixecat.) Maria!

Maria: - (Acostant-se-li i prement-li les mans.)

A la porta de l'Estudi
he escoltat eixa cançó.
Quí pugues ser la Fontana
que li manca al teu amor.

Victor: - (Defugint-la.)

Maria, deixa els meus somnis
tranquilament desvetllar;
no'm turmentes ni m'anyares
deixa'm viure somniant,
que seràs com la Fontana
que rajant vora el caní
quanta més set ella apaga
és per fer més infeliç.

Maria. - (Ben apropiat d'ell).

Si il·lusió del cor no m'invaja
jo te estime com no mai
veine als braços que t'amparen
per l'amor tot ell triomfant.
Jo seré com la Fontana
que rajant vora el camí
quanta més s'extingís ella
més feliç seràs amb mi.

Ell

Oh, Fontana de l'amor
en ta limfa m'he mirat
i has omplert tot el meu cor
d'infeliç enamorat.

Maria!

l'aigua que in dones, l'amor
no apaga.

Maria!

que és el teu raig, de l'amor
la flama.

Ella

Oh, Fontana de l'amor
en ta limfa m'he mirat
ella ha omplert tot el meu cor
de feliç enamorat.

Fontana!

l'aigua que rages, l'amor
no apaga.

Fontana!

que és el teu raig, de l'amor
la flama

Victor. - Apartat, per Déu, Maria! Allunya't, que la desgràcia
baixarà sobre tots nosaltres.

Maria. - Et estimo, Victor. Res no me ruga a l'August sinó la
seva fidelitat. Et estimo, Victor.

Victor. - La meua ceguera absoluta és ara un gran bé per a no-
saltres tres. No sé com eres, no podré saber. Ho mai i és
així com no podré estimar-te: no veient la bellesa que
tots diuen posseïxes. I anís, creu-te ho, Maria: si jo pogués
contemplar el ros ~~damat~~ de la teua cabellera, el blau
marí del teu ulls i la vermellor de magrana del teu
llavis, tampoc, no te estimaria. No perquè no estiguis al
meu pensament; no perquè no estiguis al fons del meu
cor, sinó perquè no dec, perquè no puc estimar-te.

Maria. - Victor!

Victor. - Perquè eres d'ell, del meu germà.

Maria. - Ha comprendre que eres gelós, Victor.

Victor. - No; gelós, no. Que si algun dia apuntés al meu cor la bru-
senta flama de l'avor, la anuncaria d'avor ~~del~~ del fons
del meu pit; i com si fos l'avor una branca d'arç-

laga florida, punjaguda i dolorosa, me feriria
pit i braços i delers i felicitat perquè l'amor mateix
castigués el propi abandonament. 8

Maria.- Les Noies, l'únic qui es sacrificaria soc jo. No trobant me
estimada per tu marxaria d'esta casa.

Victor.- No, Maria, no. Això, no mai.

Maria.- Sé, Victor, que in tens al cor; que ~~la~~ la partitura de «Rosa
de Passió» és inspirada en mi; que en ella has posat el
millor de la teua ànima perquè aquella Rosa, soc jo. I
ara que he aplegat a veure escrípsels després de dies i
dies de lluita interior, ara que alades han aparegut a
flor de llavis les meues paraules d'enamorament, ara
en dius que abans de fer realitat els somnis de tots dos,
sacrificaries l'amor que creix al teu pit.

Victor.- Maria, no'm turmentes!

Maria.- Per què has de ser tu el sacrificat? Ho seré jo, si cal. Vine
entre vosaltres dos ja no és possible. Amb tu, o tota sola pel
món!

Victor.- No, per Déu, Maria. Tranquilítza't. No marxés del nostre
costat. Per ell, per l'August...

Maria.- Per ell? Tu em deïxaves en nom d'ell?

Victor.- I per mi! Em fas tant de mal, Maria!

Maria.- Lixa bonesa em detura. Mira que ets bo! (Funt ambell).⁹

Victor.- No augmentes la meua desgràcia.

Maria.- Si fossis rei, com hauria de voler-te?

Victor.- Per Déu, no acumules les meues dessorts.

Maria.- M'avoreixes? Diques ho!

Victor.- No, no t'avorixo...

Maria.- (Insinuant). M'estimes? (Més baix). M'estimes? (A can d'ore-
lla). M'estimes?

Victor.- Per quançar-te he de perdre l'August. I tu saps que l'
August...

Escena II

August per l'esquerra.

August.- Parlaven de mi?

Victor.- Oh, mon germà!

Maria.- Ell!

August.- Sempre interessant nos per les meues coses.

Maria.- (Transició). Parlaven, clar és del teu viatge. De l'estrena
de « Rosa de Passió »

August.- I qué de més interès per a nosaltres que aquesta obra

que em coronarà de llorers? (A Maria) Que no tens ganes de venir? Aplaudiments, emoció. Si; com si fos la primera vegada. Vens? Te ho repeteixo...

Maria.- No; tinc ja tanta de temer al teatre...

August.- Vens de prop la glòria i no entrar. hi, eh?

Maria.- Efectivament. Ser a les portes de la glòria i no entrar. hi fóra una tentació massa forta per a una virtut tan feble com la meua.

August.- Recança?

Maria.- Potser si, no sé. Els aplaudiments! Ésser altra vegada l'actriu, la triple del públic. I novament la popularitat.

August.- Una mica de crisi, Maria. Potser el camp te aniria bé. A la Primavera hem d'anar a la masia. No't sembla, Victor, que ara deu quedar-se amb tu?

Victor.- Evidentment, no deu anar a Barcelona car és possible la penguessim. És un cap tan llenguer...

Maria.- Gràcies per la finesa.

August.- Me feu riure. (Riu).

Victor.- Anar ja a l'estrena ja fóra altra cosa.

Maria.- No; tu, no. Jo no m'quedo sola. L'August va tot sol i esmerça unit, deu, quinze dies, els que necessita. Nos-

altres dos a casa.

August.- Ha enfosquit massa. Les ombres de l'estudi s'han agombolat al jardí i la xerradissa dels ocells s'ha aturat als arbres. (Enceu la llum elèctrica). Vei, Maria, prepara el que m'haig d'endur.

Maria.- (Mig mutis). Victor serà amb mi, eh? Jo no m'quedo tota sola. (~~mutis~~).

August.- Vei, dona, ve's. Tranquilítza't. Ja sé que les dones en ésser soles són el mateix diable en persona. (Mutis Maria). Aquesta Maria. Veu's? Tinc por de perdre-la. És tan enamoradissa dels espectacles. (Transició). I el públic et demanarà, com sempre.

Victor.- Doncs el de sempre. Aquesta cequera absoluta que m'estic a casa com en un presidi. (Tristoi)

August.- Ja estrenarem aci. Sembla que els dos sentiu les ales a l'espatlla. Voldriem volar, no?

Victor.- Jo, no. Genu' fora jo sense tu?

August.- M'estimes, ho sé, Victor.

Victor.- T'estimo, germà, t'estimo; no sé com ni perquè, però no voldria que eus apartéssim mai. (Transició). Vés allí al piano i veuràs la cançó que he compost. Genu' t sembla?

12

August. - "La Fontana de l'amor!"
Fontana! (Musiqueja).
L'aigua que rages, l'amor
no apaga.

Escena III

Serventa per l'esquerra.

Serventa. - Senyors, al menjador espera el masover.

August. - És aci el senyor Manuel?

Serventa. - Hi és també la Carmeta.

August. - Que passin aci dintre. Son de casa. Que passin.

Serventa. - Està bé. (Mutis).

Victor. - Sequiré treballant aquesta obra.

August. - Maria que te llixca la lletra i ensafen cada dia.

Victor. - I la darsen després de Pasqua?

August. - Si, si. Farem que pintin el decorati que l'annuncien, no?

Victor. - Jo treballé en ella cada dia.

Escena IV

13

Els mateixos i el Sr. Manuel i Carmeta amb canastres,
galls d'indi, pastes i rams d'olivera. Vesteixen com a la
plana de Viel. Maria d'atràs d'ells amb un maletí per
l'August.

Música

Manuel.

El present
de les Pasques de Nadal
porto aci;
totes coses són del mas.

Hi ha un pauc
amb pastissos i ensucrats,
dolc raïm
i les peres hivernals.

Tota cosa que hem pogut
replegar
porto aci

per les festes de Nadal. (Ho deixa damunt de les
taules, per les cadires, sillons i en terra).

August.

(Després de contemplar ho tot, diu amb alegria).

Masover,
i has portat la flor més bella.
Heu's la aci:

Canneta.-

nostra filla, la Canneta.

Pobra de mi
masovereta
que vaig guardant
nostra Sabera.

Veig eixi el sol
matineret;
les ombres va
desfent, desfent;
canta el piussó,
bela el cabriu,
i el oliver
sourir, sourin.

La hi ha un pastor
que xirla i canta;
el seu amor
me dol i encanta;
feliça jo

si el conseguira;
aquell pastor
s'acosta i mira...

"Bella pastora
diga si'm vol"
ell m' enamora
i es mon consol
aquell pastor
per mi delira
i es mon amor
la seva vida.

Tots. - (Quinteto).

La hi ha un pastor
que xirla i canta;
el seu amor
li dol i encanta;
feliça ja
si el conseguira;
aquell pastor
s'acosta i mira...

Corneta.

"Tens en la boca
mel de l'abella
i en ta fac clara
llet de l'ovella

Els braços nards,
ton coll és lliri,
mores els ulls,
deixa que'm miri.

Tots. - (Quinteto)

Té ella en la boca
mel de l'abella
i en sa faç clara
llet de l'ovella.
Els braços nards,
son coll és lliri,
mores els ulls,
deixa que's miri ...

Carrieta.

Aquell pastor
no m'estimava;
amb altre amor
s'hi regalava.
M'has enganyat
pastor, traïdor;
m'has esquinçat
l'amor i el cor.

Mannel. - (Alçant el bastó per pegar-li).

No digues més

Maria.-
Mamuel.-

Pobra noietà! (Acabant. se. la).
Ja tornarem
al mas, Carmeta.

Tots.- (Dimitets.-) A tots enganya
l'amor torçidís;
l'amor fidel
és altre amor.

Recitat

Mamuel.- No és un gran present però hem replegat el millor...

Maria.- Gràcies, senyor Mamuel, gràcies. Seren aci uns dies, no?

Mamuel.- No. Al mas, al mas. Oh, tants de cotxes i tramvies maregen.

Carmeta.- Si, pare. Ens quedarem uns dies per divertir nos.

Mamuel.- Tu, a callar!

Maria.- L'August marxa fora

Mamuel.- Marxen?

August.- Si; no m'és espero sigui l' hora de tren. Que'm dieu de la masia?

Mamuel.- Ja tindrien les notícies del vi i de les figues i de les ametlles.

Maria. - Guanta ametlla!

Mauuel. - I el vi? Bon vi. Ah, i bones ametlles i millors olives.

Maria. - Guant d'oli haveu fet?

Mauuel. - Molt d'oli, molt. Trescents cants. Aquest any ha estat bo per la terra.

Carmeta. - I no diu res de la rabera?

Mauuel. - Vols callar?

Carmeta. - Semporetta, és la rabera que jo guardo --- Tinc una cabrida que és meua. Meua tota sola. No és del pare ni de vis, no. Meua!

Mauuel. - Ja ho has dit.

Carmeta. - Si, perquè és meua.

August. - I què fa la cabrida Carmeta?

Carmeta. - No m'és s'obri pel demati la tanca i me ven, la pobreta!, salta per damunt de totes les que s'apreten per surtir i es posa a les meves vores, la bonica!, i vinga be-lar... be...! be...! be...!

Mauuel. - Vols callar?

Carmeta. - De tot me remora.

Maria. - Vine aci, Carmeta. (Els homes formen grup apart).

Carmeta. - Manceu el que vulgan.

Maria. - Quants anys tens?

Carmeta. - Anys? (Pensant). Diuunt. Jo cree que són diuunt. (Va al grup dels homes). Pare; quants anys tinc, diuunt?

Mameu. - Si, i prou mal emplecats.

Carmeta. - Diuunt anys, sempreta.

Maria. - I t'agrada viure a la masia?

Carmeta. - Moltíssim. Hi ha un bosc d'hort que fa qui sab les roses i clavells; i una noquer que fa nous; i unes ovelles que fan uns corderets més bonics!... Veritat, pare que les ovelles fan corderets? (A son pare).

Mameu. - Si. I no siguis parladora.

Maria. - I quan vas al poble t'hi portaràs ben mudada, si?

Carmeta. - Si, senyora, si. La millor roba de la caixa. Tinc unes faldilles de la mare, que Déu la tinga en la glòria, unes faldilles dia, dic, que són així d'amplies; i un mocador a ramells, tot de seda; i un gipó amb raudes a la boca mànega que semblen ales per volar. (A son pare). Veritat, pare, que les raudes del gipó bonic semblen ales...

Mameu. - Mala pesta! No saber callar! Què veus amb gipors, ni raudes, ni ales...

Carmeta. - Ai, quin geni més agre!

August. - Deixen-la.

Maria. - Vine, vine aci, Carmeta. (Conversen animadament).

August. - El millor temps per fer la festa diu que és el mes de juny?

Mamuel. - El fred ja no hi és; el cel és tot ell blau; a l'hort hi trobareu les flors amb ~~la~~ ufana i a la corralissa la carn tendra del bestiar.

Victor. - Seriem molts d'amics.

Mamuel. - Tots hi cabrem

August. - Les danses podran ser lluides...

Mamuel. - Així corre pel meu compte.

Victor. - Regalarem com cal els dansants.

August. - Maria! El juny farem una festa en la masia.

Carmeta. - Si, quin goig! Senyoreta, venen! Una festa!

Victor. - Vindran els amics, els artistes, Carmeta.

Carmeta. - Si ve força gent matarem el bon plaxat, veritat, pare? Jo faré formatge. El menjarem tendre, senyoreta.

Maria. - Si, Carmeta, si.

Carmeta. - Si, quina alegria!

(S'on una remor al jardí. Són els artistes que venen a despedir l'August).

Victor. - Algu' ve pel jardí.

Artista. - Visca l'August! Visca el Victor! (Des de dins).

August. - Els amics, sí.

Escena V

Artista i Cor d'Artistes per el foro

Artista. - Salut i Art!

August. - Benvinguts, els companys. (Abraçades).

Artista. - (El mig d'un semicercle que fan els Artistes). Sabedors que marxaven avui en Barcelona per l'estrena de nostra comèdia lírica «Rosa de Passió» hem vingut des del Cercle Artístic tots els que, bons companys, desitgem veure confirmades les grates noves que ja tenim del vostre èxit de demà. Visca la parella Soldevila!

Artistes. - Visca!

August. - Amics i companys en Belles Arts: Agraïnt-vos de tot cor la prova d'amistat que ens mostreu us invitem a una festa que pel juny vinent celebrarem en la nostra mansió de Can Roman.

Artistes. - Gràcies. S'agraeix. bndirem. Visca!

Victor. - A vosaltres les gràcies, companys.

August. - (Preu el maletí per marxar).

Adén a tots, amics,
companyes de Belles Arts.
La Glòria me somriu
que vauig a conquistar.

Cor. -

L'adén, amic, l'adén
te donen els companys.
La Glòria li somriu,
la glòria ha conquistat.

August. -

Tots els somnis que tenia
van veuint pel riarany.
Si el meu cor té l'ambrosia
que la gusté no és estrany.
Tinc l'amor que el cor em mena
li he tastat licors divins

Cor. -

Si l'amor sa vida mena
pot fruir tots els camins.

August. - Tarongers de blanca flor
 son perfum no envejaria
 Vela blanca de la mar
 no millor me gouxaria.
 Gallaret tot joquiús
 quan més gran no és ma alegria,
 que l'amor és al meu cor
 com el sol d'un bell migdia. (Abraça a Maria).

Cor. - (Surtint poc a poc per el foro).

Tarongers de blanca flor
 son perfum no envejaria.
 Vela blanca de la mar
 no millor el gouxaria.
 Gallaret tot joquiús
 quan més gran no és sa alegria
 que l'amor és al seu cor
 com el sol d'un bell migdia.

(Mentre el Cor ha anat surtint, l'August s'ha des-
pedit de Maria amb una besada al front; de Victor
amb una abraçada; del Sr. Mamei amb una estreta

24

de mans i de Carmeta amb una carícia rota la
barbeta. Tots l'acompanyen fins la porta del foro.
Injust travessa el jardí abraçat amb l'artista).

Parlat

Maria.- (Afectada a Victor). Ja ha marxat! (f Manuel). Anem,
Sr. Manuel. Anem, Carmeta. Soparem i descansarem.

Carmeta.- (Que continua embadalida pel cord' artistes). Si, re-
nyorista! Si tots aqueixos homes vulguessen treballar
al bancal, quantes patates s'hi farien!...

Manuel.- Vols callar! Dispensen, donya Maria. Al ser al mas
te calfaré les costelles.

Maria.- Deixen, home, la pobra noia. Anem dintre. (Fa mitis).

Manuel.- Anem, mal criada. (La pessiga al braç).

Carmeta.- Tot haig de pagar jo. Com si haqués dit alguna bar-
baritat!

Manuel.- Toca davant, poc enteriment. (Mitis esquerra els dos;
Carmeta fugint del Sr. Manuel qui vol pegar-li).

Escena VI

Victor, sol. Apoc, la Serventa.

15

Victor. - (Que des de l'abraçada del germà ha quedat abatut i
ha assegut a una butaca prop del proceïni).
Ja ha marxat! Déu meu! I jo soc ara entre el deure
i les inclinacions del cor! Tot sol davant l'impetu
passional de Maria, sense el conhort de veure'm des-
lliurat per la presència de l'August. No podré ven-
cer, no podré apartar la flama d'aquixe foc que
eus alimenta i que és com una felicitat i un dolorós
torment... (Plora en silenci).

Serventa. - (Entra a escena per replegar el present que deixaren els
masovers). Sempre!

Victor. - Quí crida? (Alarmadíssim).

Serventa. - Soc jo, sempre. (Tranquil·litadora).

Victor. - Ah! (Més tranquil).

Serventa. - Vinc per replegar el que duqueren els masovers.

Victor. - I Maria? On és la Maria?

Serventa. - La sempre és amb la Carmeta.

Escena VII

Entra Maria. Amb els dits damunt dels llavis impo-
sa silenci a la Serventa. Li ajuda a treure els re-
gals dels masovers. Mutis Serventa. Maria tanca la
porta.

Victor. - Has marxat? Minyona! (Pausa. Maria quarta 26
el jardí i observa les portes. Mentre, diu Victor:) I t'
estimo. El·la és la meua vida. Sense tenir-la al cos-
tat fora tan erma la meua existència!... (Sentimental).

Maria. - (Que s'ha acostat a ell complaguda de tot el que
escolta). Preu! (Lo fa un bes).

Victor. - Maria! (Sorprès).

Maria. - Victor meu! (S'abraça).

Música

Maria i Victor. - Nostra venturosa vida
veu comença clarejant;
el amor que jo et tenia
és per tu l'amor triomfant.

Victor. - És Maria dolça espina
ets meua consolat.

Maria. - Dui dels braços robaria in-
ton amor tot ell fragant?

~~Victor~~
i l'amor que m'heu donat

Maria
(Ph. Victor)

La besa ardoro
fament,
Telo

duoMaria

Oh, Victor!

L'amor que t'ados, l'amor
no apaga.

Oh, Victor!

que és el meu cor, de l'amor
la flama!Victor

Maria!

L'amor que m'ados, l'amor
no apaga.

Maria!

que és el teu cor, de l'amor
la flama!TelóFi de l'acte primer

Acte II

Pati de la masia de can Roman on se celebra la festa dels germans Soldereila. A l'esquerra la masia amb dues portes d'entrada practicables i alguna finestra. La porta de primer terme és gran i dona accés a les habitacions interiors; la de segon terme condueix als corrals i estables. A la dreta, una tanca de branques i branquillons. Un emparat fa ombra al pati. Junt a les portes de la casa pedricos. La masia fa cantonada al primer terme i a l'últim. Al fons un petit jardí amb flors naturals i arbreda de fruites. La tanca de la dreta és practicable pel primer terme que fa camí florit, i pel segon terme que és el camí de carros que porta a la masia.

Tots els personatges van vestits de festa.

Escena I

A l'alçar. se el teló no hi ha ningú a l'escena.
S'ou ~~ou~~ el Zagal que canta:

Música

Zagal.- Fadrimets que festegen
festegen. ne dos o tres;
el que en festeja una sola
sol quedar. se sense res.

(Mentre, apareix el Sr. Mameu per la porta gran
de la masia; s'atansa al portell, encen la pipa i
esguarda el caní amb interès. Retorna, esguarda
el caninot i surt d'escena per on entrà).

Recital sobre la música

Zagal.- (Des de la porta dels corrals). Eh, tu, pastor. Dona't
aire, no vinguin abans els forasters.

Pastor.- (Per el caní, amb una sària de palla). Teus raó, 2a-

qualó. béu' és festa per tots. Per a tu, potser massa i tot.

Zagal.- Escampa la palla, tu, i ves callant. Me requiexes les passes i has de saber que deus mirar i callar. La teva feina és guardar bestiar i no enamorats. Ja ho saps, pastor! (Mutis per la porta gran).

Pastor.- Requitra! fixó és tota una amenaça! És jove i sap fer tots els papers. Davant el Manuel, un home; davant la Carmeta, un enamorat sense males intencions; davant la fadrinalla del poble, un valent. Però davant men que me 'l sé de cor no és més que un ~~mal~~ farsant que vol la noia a les bones o a les males. Guarda't, Zagal, guarda't; que ~~et~~ qui enganya la Carmeta m'ha d'enganyar a mi primer. Mal home! (Mutis amb la palla pels corals).

Escena II

Sr. Manuel amb l'August; Victor amb Maria;

el Pastor a la porta dels corral.

Mamuel: Els trobarem pel camí.

Maria: Nosaltres podríem anar en el cotxe.

Victor: - No, no; a peu. Tenia tantes ganes d'eixir al camp!

Maria: - Anem! (Unitis Maria i Victor pel camí noi).

Mamuel: (Al Pastor). Prepara la vedella. Peixa-la al corral dels muntats i ja avisarem quan has de saltar-la.

(Al August). An sus sense conseqüències, no?

(Unitis el Pastor). Com riuran els ~~seus~~^{nostres} amics, don August!

August: - Està be. Divertit! (Cridant). Maria! Victor! Per l'altre caní! Per l'altre! (Al Sr. Mamuel). Han equivocat el caní.

Mamuel: Tanseval. Ja tornaran. Fet i fet ens veuran quan tornem del poble. (Unitis els dos pel camí).

Escena III

Carrieta entra perseguida del Zagal

Cantat

(Breuets per a comedia)

Zagal.-

Duasi t'agapo

Carmeta.-

Duari ni' agafes.

Zagal.-

Què poca solta

te vas tornant.

Carmeta.-

Tu no m'estimes.

Zagal.-

Jo sols t'adore.

Carmeta.-

Has de provaro

en este instant.

Zagal.-

Carmeta meua!

Carmeta.-

Oh, el meu Zagal!

Zagal.-

Fem la comèdia

del comediant?

Els dos.-

Al mig la plassa

se van posar.

Els dos mirant se

van començar.

Jaqal.- Tu eres l'ovella.
 Carmeta.- Tu el corderet.
 Jaqal.- Que en la rabeja
 val més diners.
 Carmeta.- Que mal me tractes!
 Jaqal.- No'n tens de seny.
 Els dos.- Per la muntanya
 gustant l'herbei.
 Jaqal.- Si el pastor xirla
 l'ovella bela.
 Carmeta.- Els ulls entorna
 el corderet.
 Jaqal.- Llavors s'atansa
 a l'ovelleta
 i amanyagant-la
 li diu monies.
 Els dos.- Be, be, be...
 Carmeta.- Fug de mes vees,
 ets molt dolent.
~~Jals do.~~
 No tens ni mica
 d'enteniment.

Zagal.- Tu eres l'ovella
 Carmeta.- Tu el corderet.
 Zagal.- Oh, quanta llana
 tens al clatell.
 Carmeta.- Qué poca-solta!
 Zagal.- Tu, eucara menys.
 Els dos.- Els dos alhora
 som el mateix.
 Zagal.- Si no te miro
 vers a buscar-me.
 Carmeta.- Tu me segueixes
 a tort i a dret.
 Zagal.- Perquí te estimo,
 Carmeta bella;
 eres formosa
 com la que més.
 Els dos.- Si, si, si...
 Carmeta.- Tot són mentides,
 jo no te crec.
 Els dos.- El cor te estima
 sempre el mateix.

Zagal.- Vine ací a les meves vores
que serás tu una promesa.
Carmeta.- No me digues més mentides
i seré jo ta promesa.

Els dos.- Si.
Vine ací a les meves vores
i seré jo molt feliç.

Zagal.- Si.
El Zagal que tu somnis
el tres ara al teu costat.

Carmeta.- Si!
Zagal.- ¿Què tens?

Carmeta.- Fugí!
Zagal.- ¿Què te passa?

Carmeta.- Els senyors ens han pillat. (Unint els dos per
la porta gran de la masia).

Escena IV

Maria i Victor per foro esquerra

Victor.- Vés, deixa'm! Vés amb ell.

Maria.- Ja, ja, ja. (Air cínica). Tuni, com sempre. Soc teva.

Victor.- Pels amics, eres de l'August tot sol. El drama el portem adintre tots tres i no és menester fer-lo eixir a les vistes dels altres. Seguim la farsa!

Maria.- Aqueixa situació és la que vull trencar.

Victor.- Prudència!

Maria.- No soc covard.

Victor.- Però ets amiga dels espectacles. Vius per als altres. Tens la pau i cerques la violència. Bres l'actriu d'ara sis anys. La comedianta de sempre.

Maria.- Ditxos, Victor, qui no trenca sa conducta.

Victor.- Per què abandonares, puix, la vida del teatre?

Maria.- Perquè soc talment com tu saps. I per tu.

Victor.- Per mi?

Maria.- Sí; per tu. Te trobava interessant. Haig de dir-te que el meu èxit gran ha estat l'evanorar-te. Sis anys, Victor, per fer-te meua!

Victor.- I comencares per ser l'amiga del meu germà.

Maria.- Capritxos i... per ésser al teu costat. Tu vivies din-

tre les meves il·lusions artístiques i jo dintre el meu arxiu per tu. Era precis abandonar el teatre i en parlarem tots, de la meua retirada. I avui que t'heï aconseguit, que eres meu, que l'August és gelós i que ens persegueix i escolta i mesura les paraules, les intencions, que fins adivina els nostres pensaments... vols dir que no és l'hora de terminar, de trencar, de provocar una cridòria espantable?

Victor.- Calla!

Maria.- De fer veure a tots els nostres amors?

Victor.- Calla! Calla! (Pausa). T'heï guanyaries?

Maria.- Te guanyaria per sempre més.

Victor.- O la mort. L'August te mataria!

Maria.- Ja, ja, ja. No. Ni matarà ni es defensarà. El coneix bé. Ell sols pot dir: així com va vindre... així ha marxat.

Victor.- Carneta! (Cridant).

Maria.- No cridis ningú. Anem dalt.

38

Victor.- Carmeta! L'escàndol, avui, no. En casa, tots tres discutirem. Tots tres junts. Som homes de raó... Carmeta!... Si farem veure que ens estimem...

Maria.- Il·lús!

Victor.- Folla. Ets folla, Maria!

Maria.- Folla per ton amor...

Escena V

Els mateixos i Carmeta per la porta gran.

Carmeta.- Cridava, senyoret?

Maria.- Te cridava però ja no és menester.

Carmeta.- Fixi, m'entorno.

Victor.- Què fas, tens feina?

Carmeta.- No més feia el formatge. El Zagal m'acompanya.

Victor.- Anem-hi. T'acompanyarem tots.

Maria.- Deixa, Victor. No comprens que el Zagal és qui l'estima?

Carmeta.- Sí, senyora, sí. Però a mi m'estimen tots. Anem-hi.

Jo portaré don Victor. (El pren de la mà).

Maria.- Fixi, puix, pujo a la meua cambra. Te espero.

Carmeta.- Ja vindrem, sempre eta. (Unitis amb Victor). 39

Escena VI

Maria i a poc August i el Sr. Manuel.

Maria.- Quanta temor! El món és així. Réplica, desgavell, lluita. Després, una cosa o altra en surt. O més be, o més mal. I què? El temps ho ha de dir. (Se posa a collir flors i a fer un pom).

Manuel.- Aci és donya Maria.

August.- I Victor?

Maria.- Amb la Carmeta. (Pausa). Per què ho dius? (Pausa). Ens havíem perdut; ell m'ha tornat a casa. Sembla mentida, oi? Doncs ell m'ha tornat. (Pausa). Té massa talent el teu germà. Ara ni en adono que amb ell sol no podria viure jo força temps. Ja veus; en tant com ni agradaria perdrem pel camp! Senyor Manuel!

Manuel.- Què, donya Maria?

Maria.- Miri quin pom de flors.

Mamuel. - És bell.

Maria. - August, no veuen eixos?

August. - Qui són "eixos"?

Maria. - Els de la festa. Ja tinc ganes que comence la festa.

Mamuel. - No tardaran. Els havem vist eixir del poble. Davant ve un cotxe. Portarà algun gran amic dels senyors...

Maria. - Qui pot ésser, August, aqueix amic? (Pansa).
Senyor Mamuel, la Carmeta és amb el Zagal...

Mamuel. - Amb el Zagal diuen? Vaig! Requitzza! (Mutis).

Maria. - Qui és així tan seriós?

August. - Tu diràs.

Maria. - Tens ganes de trencar l'encant de la festa?

August. - Si tens molt d'interès, trencaré la festa!

Maria. - Servilisme, no, que per desfer-la en sóc jo prou.

August. - I per equivocar els camins, també.

Maria. - Ja, ja, ja. Ets seriós perquè ens hem perdut? Ja te ho podies pensar, quant amb Victor...

August. - Eres cínica o inconscient?

Maria. - A què eixa pregunta?

August.- A que fa temps no eres la mateixa per mi.

Maria.- Tots ho diuen. Fins Victor me ho ha dit.

August.- Si no eres feliç al nostre costat, ve's, allunyat, deixa-nos; no turmentes el germà ni'm desgarras el cor.

Maria.- Al menys, eres clar. També ho seré jo. (Pausa). Ja parlarem, saps? amb aquella franquesa...

August.- Què t proposes? Què vols?...

Maria.- Què ja parlarem, home. Ma, a la festa. Bona cara a tots. Sapia'm representar la nostra comèdia, gent com som de teatre... (Transició). Veus, ja s'on el trot d'una bèstia i el càntic d'uns casca-vells. Havem de riure-lo junts...

August.- No si si ets inconscient o si ets cínica!

Escena VIII

Els mateixos. Victor apareix a la porta de la masia. A poc Alcalde, Rector, Secretari, Doctor i Mestre pel camí.

Victor.- Ets ací August?

Maria.- Fei el tens, encara.

August.- Maria! (Reconvenint-la).

Victor.- Sembla que algú s'ha aturat al camí.

Maria.- Deuen ésser coneguts que s'han avançat als cunics i als dansants.

August.- Anem a esperar-los al portell. (Van els dos germans cap al foro).

Victor.- Havriem d'estar sols una estona, germà.

August.- Esperava aqueixes paraules. Després de la festa, oi? Per la tarda... per la nit... Potser tinga'm temps alla-vores... o demà... o mai, germà!

Victor.- No; aquí mateix he de parlar-te.

August.- Be, germà, be; espero me digues el què presentis el teu cor... La Maria! El problema de la Maria!... La neurastènia de la Maria!

(Entren Alcalde, Rector, Secretari, Doctor i Mestre).

Secretari.- Fei estem, senyors artistes, les forces vives, les més vives de la població.

August.- Molt senyors nostres.

Alcalde.- Senyors, jo l'Alcalde. I venim com autoritats... a ven-

re que passa aci.

August.- Benvinguts.

Rector.- Sabedors com eren de l' homenatge que els amics de don August i de don Victor celebren avui, hem vingut tots nosaltres, i jo molt especialment, a honorar-los amb la nostra presència. I dit entre nosaltres, per a que no hi haja cap cosa contra els bons costums de la població; com vostés compendran, tractant-se d'artistes de teatre es fàcil, tan fàcil! que se esgarrien...

August.- No tingan temor. Els nostres costums són ben morals.

Doctor.- No; si ho deia per els comparses.

Mestre.- I jo, com a Mestre, tinc l'obligació de procurar que els meus infants no reben cap el·licó estupefacta. La Educació! Oh, la Educació, els bons costums, el mig ambient i la Santa Pedagogia!

Maria.- I la Santa Paciencia!

Mestre.- Eh?

Maria.- Benvinguts, senyors. Molt benvinguts. Benvingudes

244
les forces vives, les nés vives de la població. Passin. Passin aci dintre. Hi ha una tanca parada. Passin! (als fa entrar a la masia).

Mestre.- Passen, amics, que ara comença l'homenatge.

Alcalde.- Amb el permis. (Passen els cinc fent reverències).

August.- Sense compliment.

Maria.- I megin força si els sembla bo. (habeu el muntis).

August.- Maria! (sgraument).

Maria.- Què? Ja, ja, ja. Me reconeus? Puix es divertit, açò.

August.- Bres mofeta.

Maria.- I cínica, sí. No en fasses de cas. És dia de festa, de bro-
ma, de riure...

Victor.- D'ésser seriosos!

Maria.- Serietat? En volen tots dos de serietat? En tindreu!

August.- Què penses fer?

Maria.- Alna de les meves. Alu capritxo!

Victor.- Què t'propores?

Maria.- Jo? Ja, ja, ja. (Pausa. S'ou la douzaina i el tambori). Les danses. Ja són aci les danses! (alegrament).

45

Victor.- August, escolta'm!
August.- Paciència, Victor. El desenllaç ja vindrà.

Escena IX

Els mateixos i tots els personatges de l'obra manco don Angel. Uns entren a escena pel caminó; altres, com les forces "vives", per la masia, menjant dolços. Els dansants i Cor d'Artistes pel canvi.

Música

Cor d'Artistes.-

Salut, salut!
Fa son a la masia
comence l'alegria
les danses i l'humor.

Tots.-

Ben vinguts! (flexant els braços).

C. d'Artistes.-

La terra dona riques
del món les més boniques
ací s'hostatja tuor.

Tots.-

Visca l'huor!

(Els dansants ocupen el centre de l'escenari).

Dansants.- Dansem, dansem!
Fa son a la masia
comence l'alegria
les danses i l'humor.
Dansem, dansem!

Tots.- L'umor vola per l'aire
s'atura a tot dansaire
i el rucen el foc del cor.

Dansants.- Dansem, dansem!

(Comença la dansa al compàs de la següent cançó:)

Artista.- Els fadrins festejadors
fan la dansa, fan la dansa
i a les joves fan dansar
al vell mig de l'ampla plassa.

Dansants.- Tra-la-rà.

Tots.- La major de can Roman...

Dansants.- Tra-la-rà.

Tots.- ...és fadrina; prompte és casa.
El promés la demanà

una nit que feien dansa.
 Tal promís la demanà
 i ella estava enamorada.
 - Et jo et daré un pomell de flors,
 li va dir amb vent trencada -
 i et daré també l'amor
 si vols fer amb mi la dansa.
 La major de can Roman
 en oir això que s'alça
 fa una passa cap avant
 i endesprés encara una altra.

Artista. - La parella de l'Anor
 fa la dansa, fa la dansa;
 qui no no ha vist aquell dansar
 al bell mig de l'ampla plassa!

Dansants. - Tra-la-ia.

Tots. - Les estrelles són al cel...

Dansants. - Tra-la-ia.

Tots. - ...esquardant aquesta gràcia.
 Guspiregen els seus ulls,

de rosvor s'ompli la galleta.
 Alça els braços cap el cel,
 les faldilles fan volada.
 Se la mira el seu promés
 per a fer-ne pompa i gala.
 Tots esquarden a tots dos,
 és l' tuor qui fa la dansa.
 La major de can Roumen
 porta als llavis la rialla;
 té l' tuor adintre el cor
 i un sospir al mig de l' ànima.

Homes

Dones

dansem, dansem germans, dansem, gent ^{voley} catalana; doneu. no, dones, les mans i feu una sardana.	}	dansem, dansem, germans, dansem, gent ^{maluciana} catalana; doneu. no, homes, les mans i feu una sardana.

ballada

ballada

(El grup de dansaires fa el rotllo per dansar la sardana següent. Si la direcció escènica ho creu convenient la dansaran així mateix el Cor d' Artistes i el Cor i gent del Poble)

Artista. - Tu, germans!

(La cobla comença, i canten Tots).

Tots. - Des de terra alacantina
fins les neus del Canigó
cor i llavis amanyaquen
bell parlar de gran dolçor.
Mar endins són les Mallorques
tot parlant el català.

No ningú aquesta florida
ha matat ni matarà.

Parlarem la nostra llengua
per els plans i per els cims;
fins els peixos ens la parlen
com ho fan les aus i els pins.
Clara i dolça és nostra llengua,
blau el cel, blava la mar;
fan rebrots les ginesteres...
au, germans, podem dansar!

Ball dels
Borstons

(Desfan el rotllo. Himnació. Alegria.)

50

- Artista.- Potser falte el milló,
que una jove de la serra
ens entone una cançó.
- Dones.- La Carneta, la Carneta.
- Carneta.- Cantarè "Jo soc la flò!"

(Les fadrines que vesteixen el tratge típic ocupen el fo-
ro en tota la seva amplària i es mouen al compàs de
la música com un fris animat.)

Jo soc la flor de men vilatge
visc en la pau del camp dormit
la terra em ~~don~~ el da folca i coratge
i el cel me forma l'esperit;
l'herbei del bosc me da l'aroma
els penyals la fortitut
i el men amor als ulls assoma
tot ells replets de joventut.

Tots.-

Soc de la vila;
ma vida és calma
tota tranquil·la
Soc vilatana
i als llavis porto
flor boquetana.

Carrieta.-

El feintar no'm dona pena
vull replegar raïm i blat
si el sol me fa un xic més morena
augmento més en belltat.
Vaiga la font per l'aigua clara
sota del braç, el canterrell
i es bada el llavi adés-i-ara
en un somris vell i novell.

Tots.-

Soc de la vila,
etc.

Carrieta.-

Canto cançons de Catalunya
i el meu cantar és consquit

la meua veu pel món s'allunya
car té resó de fortitut.

M'atran la mar i la carena
m'atran la platja i el serrat
si el sol me fa un xic més morena
augmento més en bellefat.

Tots.-

Soc de la vila,
etc.

Recitat sobre la música

Artista.- Molt be! Ici hi ha art, llum, música, dansa i poesia.

Maria.- I Amor. Hi ha Amor, també.

Victor.- Calla, per Déu, Maria!

Artista.- És cert; hi ha Amor, que ompli els cors sempre il·lusio-
nats com el jovent. A aqueix Amor, i a l'art, és
l'homenatge d'avui que els artistes retem als ger-
mans Soldavila.

Dansaire.- El poble s'unix a l'homenatge i ha procurat con-

53

tribuir amb l'art popular qui es manté religio-
sament en aquesta contrada. Visca els germans del-
devila!

Tots. - Visca!

Maria. - (Preu de la mà Victor i el posa al mig de l'escenari).
Reptu, meu car amic, l'homenatge de l'Amor.
(El besa apassionadament).

August. - Què vol dir això? (Espantat i avançant).

Maria. - Sota la clara llum del dia, embolcallada d'art
i de perfums, Amor declara sa passió.

August. - Tu? És amorada de Victor?

Maria. - Si! (Retrecedeixen tots, sorpresos).

August. - Impossible! És el meu germà! (Va per ell).

Maria. - (S'oposa). No! És meu! (Abraçant-lo) Arranca't d'ací!
Trau-lo d'entre els meus braços! Prova!

August. - Parla tu, germà! Victor, què és tot?

Victor. - (Emocionat i tendre). Germà, que'm té presa l'ani-
ma! Perdona'us! És l'Amor qui ha baixat al nostre

54

cor com el raig de sol que baixa a la terra i la fe-
conda!

August. — Ah, Victor, germà! Jo era l'orb i no tu; jo era qui no
veia el vostre Amor. Però ja hi veig; també els meus
ulls veuen la flama que socarà els nostres cors.
(Avança per reparar Victor de Maria; aquesta s'inter-
posa i alça el braç amenaçadora; la gent té un es-
glai i August comença un plor desgarrat. L'orque-
stra inicia l'entreacte i can ~~et~~ lentament el

Teló

Fi de l'acte segon

55

Acte III

L'estudi dels germans Soldevila, a mitja tarda, tot igual que en l'acte primer.

Escena I

Carmeta, asseguda, esguarda i canta la seva fillleta que té en braços.

Carmeta.

Nana,
nana.

Filla, breçant te canto,
soc la
mareta.

Nana
nana.

Tous llavis me somriuen.

Nana,
nana.

-

56
La teva galta fina,
la teva galta.

La flor de clavellina
no és ni més ufana.
Nana, nana.

La teva cara fina
la teva cara.
La flor de tarongina
no n'és més blanca.
Nana, nana.

-
Naná,
naueta.
Te breçoi canto, filla,
soc la
naueta.

Naná,
naueta.
La mare que te adora.
nana,
naueta.

Escena II

Carmeta i August per l'esquerra.

August.- Dorm?

Carmeta.- Si; dorm l'angelet. Mirau; i somriu, ara!

August.- És feliç, i tant! No coneix el món. No sap que al món hi ha maleses!

Carmeta.- I que mai no les coneça!

August.- Angelet! No tenir més llum que la dels ulls de la seua mare; ni més sabor que la del pit de la mare; ni més escalforeta que la de la falda i els braços de la mare. Feliç ella!

Carmeta.- I els besos.

August.- Qui tingués una filla com aquesta!

Carmeta.- I qui pogués dir a la filla: Té! aquest qui et besa és el teu pare. Vés, posat als seus múscles, agafa't a les seves orelles; besa-li la boca! (Plor).

August.- Carmeta! Carmeta! Això, no; ja te ho he dit; elàstiques, no. No ploris. Has de ser forta

Carmeta.- Forta o no, que si no ho fos, ja podríem terra jo i la me-

58

va filleta. Marxa ell, lluny, digueren... lluny! No; lluny, no. A la seralada, al bosc; a les crestes dels Pirineus, me digueren. (Baix). Jo sí ou és. Ara fa de pastor; abans feu de llenyeter; més abans de contrabandista prop l'Urgell. (Plora). I no tornaria; no tornaria mai més el cor de roca, per veure la seva filla.

August. - Si, tornaria; potser sí. Anim! I calma! (La preu del braç i fan mig units).

Carmeta. - No; el cor me diu que no.

August. - Ah, si tornés; quina felicitat, oi?

Carmeta. - Gran! Una felicitat molt rogran!

August. - Sí, qui tingués una filla per esperar el retorn de la mare! (Sospiren i fan units els dos).

Escena III

Pel foro i amb aquesta ordre apareixen Serventa, Sr. Manuel, Jaqal i Pastor.

Serventa. - Per aci. Passiu. Sequiu. Ara els cridaré!

Pastor.- No. No criden ningú.

Zagal.- Si, home. Tunc vingui ella.

Mamuel.- Tunc poti la meta.

Pastor.- No. No ningú. Serventa!

Serventa.- Tunc?

Pastor.- Hem de fer les coses be. Anaguem aquestos.

Mamuel.- Jo vull veure la meua filla i la meua meta.

Zagal.- I jo la meua.

Pastor.- El qui volen es emocionar la Carneta i que se li retire la ellet. No. Deixen-me, home. Serventa!

Serventa.- Tunc volen?

Pastor.- Tanquem aquestos. Jo preparo la cosa. Si conto com he pogut acassar aquest xicot i quan sera el punt vosaltres ja vos fareu presents.

Mamuel.- Hala, deixem-ho al seu talent.

Serventa.- Vinguin, doncs.

Zagal.- Home! (Resistent).

Pastor.- Cuita, home, que ens poden atrapar aci. (La Serventa obri una porta de la dreta. Pastor el hi fa entrar.)

60
Serventa. - I ara, què?

Pastor. - Ara? Anem a la cuina i criden-me la Carne-
ta; ja li parlaré de mil coses i d'aquestes.

Serventa. - Hala, per ací. Anem a veure com li donem la
notícia.

Pastor. - Toca, dona, toca. Als meus anys no hi ha res que
me s'escape. (Fan mitis els dos per l'esquerra).

Escena IV

Don Angel i August, per el foro. Don Angel és un
artista carregat d'anys i d'experiència.

Don Angel. - Perden el temps i és llàstima. Consellar, vos jo?

August. - Si, don Angel. Vós que sabeu del cor de les dones
i de les situacions terribles que Anor crea, vós,
don Angel, m'aconsellareu.

Don Angel. - Temps perdut, August; perdut del tot. Però en par-
larem una mica, eh? Una mica tan sols. Comencem?

August. - Seiem.

Don Angel. - Seiem. (Seuen jints. August pren un posat de confidència i d'interès per les paraules del Mestre),
 I ella es decidí per el vostre germà i es quedà a la masia. La masia era d'ella, és d'ella i els diners per adquirir-la els guanyaren tots tres. Ella va aferrar. los que feia de mestressa; és clar que de voler gastar i triomfar no hauria masia, i potser no hauria escàndol, ni potser tragèdies a l'ànima... Be; i què esperen?

August. - No sé. L'espero a ella. Voldria que fos ara el moment d'entrar la Maria per aqueixa porta, o que fos el moment de trobar-la enlloc.

Don Angel. - Buen a la masia.

August. - No; hi és allí el germà.

Don Angel. - Victor, el nostre gran músic!

August. - Un any fa que els he perdut tots dos. Després que va besar-lo, em manà que me apartara de la casa. Volia viure sola amb la felicitat. Complir les seves ordres era mantenir en el meu cor l'esperança

62
de recobrar. la, de recobrar. los. Saltar al seu coll
i ofegar. la, era perdre. la per sempre més; era des-
tuir la joia del germà. Resistir. me, era defallir
poc a poc; somniar, era veure la seva fac, en les
imágenes que guardo; era sentir en mig de la gel-
lor del meu viure, l'escalforeta de l'illusió.
No podia, no debía assassinar. los i ni he assassi-
nat jo mateix dia a dia, hora a hora, amb l'ar-
ma gelida dels records...

Don Angel. - Una tragèdia, fill, una tragèdia. I què?

August. - No tinc solucions, no'n tinc d'idees.

Don Angel. - Ni jo. Miren, August. Nosaltres, els que escribem
per al públic posem al teatre la vida dels nos-
tres éssers imaginats. Casos semblants tinc jo en
les meves obres i en totes hi ha un desenllaç que
sembla natural, lògic, just. Pux be, fill; davant
el vostre cas i posat a donar ^{un final} al vostre drama
interior, jo no tiro el teló. Que baixi ell sol, si
pot. I si no, que sigui alt, allà on li pertoca. El

63
públic us mira, observa i s'eurin o plora de nos
i per nos. Som al mig de l'escenari en ple espec-
tacle. Que volem, matar? Farem un acte més: la
presó; i un quadro més: l'enterro. La nostra vi-
da no pot ésser així com al teatre. La vida, amic
August, no té un consuetat que apunte, ni un tras-
punt que fassa eixir els personatges al nostre
gust o a la nostra conveniència. Ells entren, sur-
ten, parlen, accionen; unes vegades ensopeguem
amb ells i riem o plorem... i el teló és alt sense
que cap maquinista que el fassa caure. I en mo-
rir nosaltres, continua l'espectacle com si no ha-
guéssim vingut al món i és el teló sense baixar
i la farsa fent el seu camí... però aturada de
entre la passió i l'egoisme, entre el cervell vehe-
ment i el cervell casquivà, rioler i monstruós.

August. - Don Angel! (Ansios i desconcertat).

Don Angel. - (Aixecant-se). Deixa, fill, deixa. La solució ella vin-

drà tota sola. (Iniciant el muntis). No oblidés que el vent mena les dones i les faldilles són les velles de la barca. Tani'm diu que la Maria ha d'èsser menada pel buf del vent que va a la platja blana i calma o que se l'emporta contra la costa de roquissars que ha d'esberlar el seu cor de tentacions?

August.- Don Angel!

Don Angel.- Idem, adieu; i deixa que bufi el vent per veure per quina punta de l'estrella marina s'afua la nau... (Muntis pel foro. August e'ha seguit fins la porta; acotxa el cap, pensatiu. Plora en silenci. De sopte, redreça el cap i ^{cança} ~~cança~~ amb energia:).

Música

August.- Amor, venjança fas en mi.
dolor me ~~porta~~ ^{porta} al meu cor
recer de glòria amb el
flagell et tomes, meu amor.

La joventut me feres dolça
te vaig nodair quant infantó
i ara que al pit ja no es recolça
soc palpitant pel teu dolor.

Plorar la fosca i llarga nit
seuar ensemps la il·lusió
saber el dol del teu despit
i ser fidel, gran amador.

Perquè eres tu, l'huor, ma vida
i sense tu m'estic planyent
dóna'm al cor dolça ferida,
dóna'm flagells, donna'm turment.

(Sen, els cap entre les mans. Sanglota. Se refa i s'aixeca).

Escena IV

August, passejant. Carmeta amb la filla i Pastor.

Carmeta. - (Molt alegre). Bon August!

August. - Qui sou? Ah, la Carmeta! Passa.

Carmeta. - És así el Pastor de la masia.

66

August.- Qui? Si, si; el vell Pastor. Escolten, escolten, bon home...
I la Maria, la senyoreta Maria?...

Pastor.- Al mas.

August.- I està bé?

Pastor.- No ho sé. Ni sé res d'En Victor. Allí són, allí deuen ésser...

August.- Han marxat alguna vedada?

Pastor.- No. Que jo sàpiga, no.

August.- Dieu, contens-me coses. Suposen que'm sap greu; creieu que'm destrossen l'ànima... i conteu... conteu...

Pastor.- Sempres, de dies que no res en sé. Vaig anar pel món per trobar un home. He niscut per la meua dèria. L'home que buscava és el pare d'aquesta criatura.

Carmeta.- I l'ha trobat, diu. Si ha parlat, diu. I ve a preguntar-me si jo el perdonaria. (Plora de goig).

August.- Si, si, perdona'l. El nostre cor ha d'ésser bo. Hem d'ésser bons uns altres per demanar que ho siguem els demés.

Pastor.- Perdonant la Carmeta el pare de la seva filla, estimant-se els dos, s'ompli de tranquil·litat una fa-

67
mília i l'angelet tindrà un pare que el presente al
món.

August.- Perdona't, Carmeta, perdona't.

Carmeta.- Que si el perdono! No sap ell que cada nit dormo
tenint als llavis el seu nom i al pit aqueste tros de
la meua vida! (Trancició). I el meu pare? Ho sap
el meu pare?

Pastor.- Si; ja li ho he dit.

Carmeta.- I... ell, aquell si que voldria venir al mas?

Pastor.- Cert. Si vaig parlar a Canfranc. Jo no tenia quic-
tut des de que passà el qui passà. Has fet el mal? -
vajaig dir-me-; el pagaràs. I va néixer l'infantona.
Passades mes setmanes vaig enumerar que el
Zagal era a les vores de França. Ja és men, vaig
cridar. I m'en vaig. Portava la faca a la faixa
per matar-lo si no volia baixar a la nostra terra
i portava els ulls plens de llàgrimes i el cor ple
de perdons si ell volia maridar-se amb aquesta.
M'el trobo, a la fi. Que' pensis fer, -li dic jo. I des-

- 68
- prés de la resposta vaig abraçar. lo. Ets un home!
- August.- I veuin per la Carmeta?
- Carmeta.- 'Nem, nem a la masia. Vull veure'l. Vull que ve-
ja la seva filla.
- Pastor.- El Zagal no és a la masia.
- Carmeta.- On és? (Espantada).
- Pastor.- Es... Miren. lo!

Escena VI

Els mateixos. Sr. Manuel i Zagal per la dreta.

- Zagal.- Carmeta!
- Carmeta.- Zagal! (S'abraça i besen la filla).
- Zagal.- Me guardes veure?
- August.- Sempre Manuel!
- Manuel.- Don August! (Parlen baixet).
- Zagal.- Vaig pensar que m'avoriries.
- Carmeta.- I marxares abandonant la filla!
- Zagal.- Què bonica és! Com he pensat en ella! (Fan un grup).

August.- I quan van marxar?

Mameel.- Abans d'ahir. Era al tard. Vaig sortir com cada dia, i ja en feia deu, per si retornava el Pastor del seu viatge. Al ser vora la corralissa, sento plors. Qui plora?, faig i ere don Victor qui a les palpentes venia a casa. Ha fugit, me diu. Ha fugit ella; i plora, fort, com un jove-
net que ha perdut la mare.

August.- I quan torna ella?

Mameel.- En tota la nit no tancarem les portes. Jo esperava el Zagal; don Victor, ^{la} Maria. No va venir ningú. Al clarejar el dia don Victor es feu acompanyar al possible. Sé que va pendre el tren. Jo esperava veure l'ací a casa.

August.- On podran ser? Oh, Déu! Cegos els deo i abandonats a l'instint!

Carrieta.- Pare, pare! Ens benedicin?

Mameel.- Si, filla. Us casarem i que sian felixos.

Zagal.- No t'abandonaré mai.

Mameel.- Sies home, que tens una filla.

August.- Tots tenen el cor noble. Inhumana ella que ompli

de dol el cor dels dos germans. (batut).

Pastor.- (Comprement la situació). Be; ara falta una altra cosa. Podriem descansar, si us sembla. I com que estic en dejú des de aquest matí...

Carmeta.- Anem dins, a la cuina. Anem. (Fau mutis tots excepte August que al ser a la porta es gira a esguardar qui el crida).

Escena VII

August i Maria per el foro.

Maria.- August! (Ansiosament i amb veu baixa).

August.- Qui? Ah! Ernest! (Va ella i l'estorceu per la cintura).

Música

Maria.- August!...

August.- Maria!...

Maria.- M'estimes?

71

August.- Podré dir-te ja estimada
perquè tornes als meus braços
dins de ta casa.

Maria.- Una casa! (amb sentiment i goig).

August.- Passions del cor nefandes
el teu cor fantasiava
i un amor cruel gossares
el amor que prompte passa.

Maria.- Me perdones?

August.- Te perdono,
però porta'm el germinà.

Maria.- No el recordes.

August.- On és Victor?

Maria.- Sení sap per on deu parar.

August.- Maria! (parlant-la bruscaent).

Maria.- Calla!

August.- Abandonat!
Has conseguit
als deus burlar.

Maria.- Mai!

72

August.- Del meu amor pogueres
triumfar;
per tu al teatre serem
llintor;
felicament vivia
l'esperit
i el nostre cor ens has
colpit.

Maria.- Sub la meua art pogueren
triumfar;
per tots dos vaig l'escena
deixar;
felicament vivia
l'esperit
i el vostre amor va créixer
al pit.

August.- Tal amor que jo et tenia
és més tendre ara que mai;
no ha mirvat ni minvaria
si manqués el seu esplai.

Ai! (Inspirant i acortant se amoris)

73

Dolça follia,
tu l'ambrosia,
tu la sageta
que'm matarà.

Dóna'm els braços,
estreny-me els braços,
ment a mes voses,
vull somniar.

Maria.-

Dolça follia,
tu l'ambrosia,
tu la sageta
que'm matarà.

Dóna'm els braços,
estreny-me els braços,
ment a mes voses,
vull somniar.

Els dos.- Amb nostre amor podria
triumfar

novella vida, sense
lluitar;
felicament vivria
l'esperit
i el nostre cor, ja mai
colpit.

Parlat

August.- Si veus a calmar dolors, beu vinguda rics. Si veus
per ferir nos, marxa, i lluny, que el dolor ja es prou
per omplir la vida.

Maria.- Vine per guarir ferides, i jo mateix le, parte al cor,
obertes.

August.- I que vols de mi?

Maria.- El perdo.

August.- Hauras, ja perdonada des de fa un any, de retor-
nar la tranquil·litat que destruïres. Eres per a
ma vida la sang de mes venes, l'aire del respir;

15
te null; he sofert el verí dels teus actes. Mes tu,
per ser tant, no ho eres tot. El germà me falta.
He compartit el cor entre els dos. Potser l'amor és
per ell i la passió és per tu. L'afecte és pels dos.
Als necessito, i complement com sou, vull que
siau els dos baix aquest teulat únic, glassat
ara, i que haveu animat i escalfat fraternal-
ment amb la vida quotidiana. Als vull els dos
a casa!

Maria.- És terrible això. Eres comprensiu i perdones. Com-
pren també que tots tres no podríem estar a casa.

August.- Fuix vos. Torna al teu món. Deixa'ns dolorits, car
dels records també es viu.

Maria.- Compren la nova situació. Me uols al teu co-
tat, tin-me. Jo he enganyat Victor tot i enga-
nyant-me. Vaig creure que l'estimava. En-
cenguí el foc de la seva passió. També m'
estimava ell i callava, transit. Vaig obligar-lo
a plantar-te cara.

76
August.- Desgraciada!

Maria.- Desgraciada, sí, car la felicitat no era amb ell.

August.- Què esperaves, doncs, conseguir si la felicitat no és en els altres sinó dintre la nostra conformació?

Maria.- Viure!

August.- Desgraciada! Viure, volies! Què en saps tu de la vida per demanar-la. Què et creus tu que és la vida? (Transició). Però no; ets filla de l'educació i de la moral del temps. Havies de produir-te així, per necessitat, perquè eres ~~com~~ com eres; no com jo haquís volgut que fores. Neurastènia, cosquívana! Viure amb mi. Marxar amb el germà. Tornar aci... I bé; res de particular. Què hem plorat i sofrit; que hem posat el cor a la mà i l'hem apretat fortament veient-lo sangrar.... Tu, inconscient a tot, demanes perdó i exigeixes tranquil·litat. No; no, Maria. Hi ha

alquima cosa més. Sea comprensió i l'adaptació.

Maria.- Que haig de comprendre?

August.- Que no erestu sola al món; que els altres, també necessiten la calor de la justícia...

Maria.- Ell no podrà perdonar-me ja mai.

August.- És il·lusioni, això, Maria. (Va constant se li). Victor te estima.

Música

(S'ou al lluny i per la part del jardí la veu de Victor que canta).

Victor.- M'he asomat a sa fac, clara, etc.

(Cada punt s'ou més aprop. A l'aplegar a la frase « Oh, Fontana de l'Amor » apareix a escena).

Recitat sobre la música

Maria.- Calla!

August.- Victor!

Maria.- És ell! (S'unixen aterroritzats i baixen al prosceni).

August.- Oh, qué terrible!

(Pag. 77)

Φ Maria.- Calla! (Mira a l'entorn).

August.- Qui és?

Maria.- No sé... (Mira a fora, nerviosa). Ell,
si veiguera...

August.- Bah!

Maria.- No creus? Hi ha veltes que en no-
menar una persona...

August.- Una quimera teua. Calma't.

Maria.- Una presunció, August. Anem se'n.
L'he presentat. Vefes al jardí. (més
nerviosa cada moment).

August.- No hi ha ningú, calma't.

Maria.- Potser una quimera meua. (Tracta
de tranquilitzar-se, inutilment). Ha
estat una visió ràpida. L'ombra seua
passava per damunt dels ulls...

August.- I no obstant... (Mira a fora)

Maria.- ha estat el qui dubta.

August.- Bah! No res; la teua imaginació...
Però qui hi ha ahí fora? (Va a fora. Ma-
ria el requix. A l'aplegar els vidres, els
dos exclamen estranyats i temerosos)

Maria.- Ell!

August.- Victor (S'omixen atemoritzats i baixen
al prosceni).

78

Maria.- Sospita que soc aci. ~~Al~~ Ve per mi!

August.- Terrible! Voler arrancar-me la dels braços!

Maria.- August! Uega in!

August.- (Repent. se). Uegar. te, no mai!

Escena VIII

Els mateixos i Victor per el foro

Cantat

Victor.- (Pàl·lid, sense barret, desencaixats els ulls, li que-
piregen. Acciona nervios, violentament).

Oh, Fontana de l'fuor
a ta linfa m' he mirat
i has omplert tot el meu cor
d'infeliç enamorat.

Fontana
l'aigua que rages, l'fuor
no apaga.

Fontà... (Trenca la frase en sec).

Parlat

Maria! (Desesperadament). Maria!! (Idem). Ma-
ria!!! (Secament). (Avança cap al mig de l'escauari).
No ets aci... Quina buidor, el món! Jo soc tot sol
a la terra... Ni un raig de sol pels meus ulls... Ni
un so per la meua oïda... Ni una paraula per
a consolar! Sols la terra erma d'amor i una sa-
geta al cor clavada... Maria!.. (Tristosament).
Maria!... (Molt tendre).

August.- (Baixet i separant-se de Maria). Victor!...

Victor.- Eh? August! August!

August.- (Avorçant-se). Victor!... Germà!... (Se costat, ja).

Victor.- Ah, sí. Tu, tu eres, tu. (Tocant-lo per cerciorar-se).

August. Marxà ella. Marxà! I és aci, no? Ici és.
Vinc per ella. A prendre-te-la! (Retador).

August.- (Sub serenitat). Calma, germà.

Victor.- No, no. Vinc per ella. Per ella! A robar-te-la! On és?

A endur-me-la viva o morta. Es meua, la Maria;
és meua!

August.- Calma, germà.

Victor.- Es aci?

August.- Però...

Victor.- Es aci? Al jardí? A l'estudi? On és?

August.- Calma't. Després en parlarem de la Maria. Hi ha solusions per tot, germà.

Victor.- Una solusió sola. Meua! Meua a soles!

August.- Després en parlarem. Es adius...

Victor.- Oh, quin goig! (Vol marxar per l'esquerra).

August.- Espera. Enraonarem. Potser... convindria a tots tres...

Victor.- No; sols per a mi. Me l'has robat! Don-me-la! Es meua!

August.- Calma't!

Victor.- Sub mi vivia. I com jo no in veia has vingut al
mas a robar-me-la! I te la preuc! (Se llança al coll
per ofegar-lo). Lladre!

August.- Si! (Dolorosamente).

Maria.- August! (Despariadaament).

Victor.- (Solta el germà qui s'uneix a Maria). Tu? Ets aci!

Mala! Mala! (Busca amb els braços oberts). M'has desfet el cor! Mala! Mala! (Se deté, de sopte, front a Victor i Maria que són abraçats i amb cara d'espant).

Ah! (Exclamació de goig). Llum! Llum als ulls!!

August.- Qui és?

Victor.- Als veig! Als veig! Sou abraçats! Maria! No t'cobrixesques la cara! T'hi veig! T'hi veig!!

Maria.- S'hi ven! (Horroritzada).

August.- És possible?

Victor.- M'hi veig, germà, m'hi veig! Ha baixat el raig de sol que tants anys esperava... (Motres de fallia). No soc sol al món!... Sou vosaltres!... la farsa... el dolor de l'huor... (Riu bojament). :|:

Música

Fontana! ja, ja, ja,

82
l'aigua que rages, ja, ja, ja, l'Amor
no apaques, ja, ja, ja.

Fontana! ja, ja, ja,

que és el teu raig, ja, ja, ja, de l'Amor
la flama, ja, ja, ja. (Can a terra, mort).

Recitat sobre la música.

August.- (Ràpid, vora d'ell). Victor, Victor!

Maria.- Oh! (Espantada).

August.- (Després de tocar-lo). Mort!

Maria.- Mort?

August.- (Honoritzat). Si! (Contra ella). Tu la culpable! (Tran-
rició. Perdonant-la). Però ets meua! (L'abraça).

Telo' ràpid

Carles Salvador

Benassal.
18 d'octubre de 1925.